

ÎNVĂȚĂTURILE LUI NEAGOE BASARAB

Problema autenticității*)

DAN ZAMFIRESCU

I

Ceea ce Demostene Russo a năzuit să ridice la rangul de « chestiune homerică a literaturii românești » se reduce, în esență, la încercarea cunoscutului istoric al relațiilor greco-romine de a demonstra, împotriva unei tradiții de patru secole și a consensului aproape unanim al cercetătorilor moderni, că *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie* nu au fost scrise în timpul și de către (sau măcar sub supravegherea) domnului Țării Românești, ci au fost alcătuite de un călugăr, la minăstirea Argeș, un secol mai târziu.

Nicolae Bălcescu¹ și B. P. Hasdeu², primii istorici moderni care s-au ocupat de *Învățăături*, le-au considerat un izvor istoric de valoare și o capodo-

*) Articolul reprezintă forma îmbunătățită și completată a comunicării ținute la 15 iunie 1961 la Asociația Slaviștilor din R.P.R. și a lucrării depuse în iulie 1961 la Institutul de istorie literară și folclor ca material informativ pentru tratatul *Istoria literaturii romine* vol. I.

Ne îndeplinim o plăcută datorie mărturisind și cu această ocazie recunoștința profundă față de tovarășul academician Alexandru Rosetti, prin bunăvoința căruia am putut expune public, la 9 februarie 1961, punctul nostru de vedere în problema autenticității, și din al cărui îndemn a luat naștere lucrarea de față.

În definitivarea articolului am beneficiat de observațiile și sugestiile tovarășilor: conf. Valeria Costăchel, prof. Vasile Grecu, prof. Const. C. Giurescu, conf. Gh. Mihăilă, conf. Al. Piru, Șt. Ștefănescu și A. Balotă, cărora le exprimăm și pe această cale mulțumirile noastre.

În mod deosebit sîntem îndatorați tov. prof. P. P. Panaitescu, care a citit articolul înainte de definitivarea sa, făcînd o serie de observații prețioase, și ne-a permis să luăm cunoștință de conținutul articolului prin care răspunde obiecțiilor formulate în comunicarea noastră din 15 iunie 1961, depusă, într-o formă remaniată și amplificată, la Asociația Slaviștilor din R.P.R. Lectura acestui articol ne-a fost de un neprețuit folos în clarificarea finală a punctului de vedere expus în lucrarea de față.

¹ În primul său articol, *Puterea armată și arta militară de la întemeierea Principatului Valahiei pînă acum*, apărut la Iași în 1844, unde *Învățăturile* sînt citate de mai multe ori ca izvor pentru istoria armatei românești. E pentru prima oară cînd istoriografia romînă modernă ia act de existența și de valoarea acestei scrieri ca izvor de primă importanță pentru instituțiile Țării Românești.

² În « Arhiva istorică a României » tom. I, partea 2-a, București, 1865, Hasdeu numește *Învățăturile* « acest falnic monument de literatură, politică, filosofie și elocuență la stră-